

Petinšestdeset let Gorenjskega muzeja (34)

Od kdaj se kranjski grad imenuje Khislstein

MAG. MARJANA ŽIBERT

GORENJSKI
MUZEJ

Še vedno marsikdo ne ve, da v Kranju v starem mestnem jedru stoji grad. Ob njem je vrt, ki daje grajski stavbi in obiskovalcem posebno prijetnost. Že Janez Vajkard Valvasor je v 17. stoletju zapisal, da kranjski grad stoji »nad Savo na najlepšem in najljubkejšem kraju mesta; prav lepo zre od zgoraj navzdol v Savo in uživa torej imeniten razgled.«

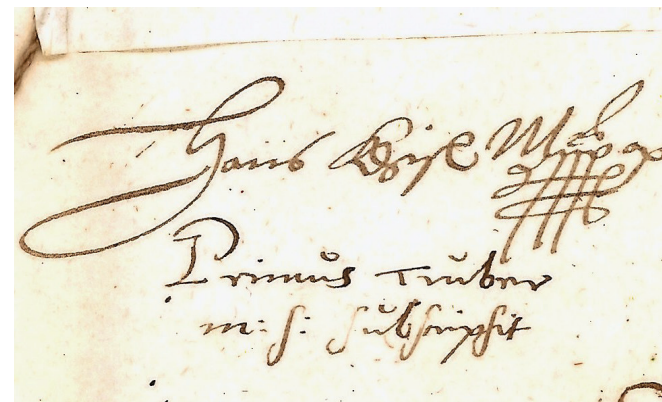
A zgodovina kranjskega gradu je še starejša od Valvasorjevih zapisov in sega v 12. stoletje, ko je verjetno na robu savske terase stala utrdba, kjer je bival deželni grof za Kranjsko. Tu sta v sredini 13. stoletja ortenburška grofa Henrik in Friderik pridobila zemljišče, ki se je dvigalo nad savskim mostom,

ter dovoljenje za zidanje utrdbe. V sredini 16. stoletja je stavbo kupil Janez Khisl s Fužin pri Ljubljani. Izhajal je iz uspešne meščansko-trgovske družine, ki ji je bil vladar zelo naklonjen zaradi njenih sposobnosti in zaslug. S pametnimi poslovnimi odločitvami ni prišla le do bogastva, ugleda in moči, temveč tudi do plemiškega naziva.

Janez Khisl je vedno prazno blagajno nadvojvode Karla uspešno polnil s tem, da je izkoriščal dolgoletna poslovna znanstva in tako našel vedno nove »investitorje.« Med drugim je bil lastnik mlina za izdelavo papirja in tedaj edine steklarne na Kranjskem. Njihov papir je bil opremljen z vodnim

znakom, grbom Khislovih. Janez Khisl je kranjski dvorec prezidal v grad, ki je leta 1578 z vladarjevim dovoljenjem dobil ime Khislstein. Tako grad v Kranju že 440 let nosi ime po lastniku Janezu Khislu, ki je najzaslužnejši za današnjo podobo gradu.

Janez Khisl je bil tudi podpornik protestantizma in pristaš novega verskega nauka. Veljal je za velikega dobrotnika in pospeševalca znanosti in umetnosti ter slovenske protestantske književnosti. Imel je spoštljiv odnos do slovenske besede. Osebnost se je zavzemal za izboljšanje materialnega stanja glasbenikov. Podpiral je Primoža Trubarja in Jurija Dalmatina,

Podpisa Janeza Khisla in Primoža Trubarja v enem od dokumentov, ki jih hrani Arhiv RS. / Arhiv Gorenjskega muzeja

predvsem pri ustanavljanju slovenske tiskarne. Tako med arhivskimi viri najdemo tudi zanimive dokumente z njihovimi podpisi. Mnogo zgodb o rodbini Khisl pa boste od konca oktobra lahko prebirali na novi razstavi

Gorenjskega muzeja, ki jo posvečamo 440. obletnici poimenovanja kranjskega gradu Khislstein.

Z razstavo zaokrožujemo 65-letnico Gorenjskega muzeja in evropsko leto kulturne dediščine.